

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

TILLSYN- OCH
VÄGLEDNINGSPLAN

Tillsyn- och vägledningsplan 2020

avseende producentansvaren för
elutrustning, batterier, bilar, däck, förpackningar och
returpapper

BESÖK: STOCKHOLM – VIRKESVÄGEN 2
ÖSTERSUND – FORSKARENS VÄG 5, HUS UB
POST: 106 48 STOCKHOLM
TEL: 010-698 10 00
FAX: 010-698 16 00
E-POST: REGISTRATOR@NATURVARDSVERKET.SE
INTERNET: WWW.NATURVARDSVERKET.SE

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
INLEDNING	3
UPPFÖLJNING AV 2019 ÅRS VERKSAMHET	4
Internationellt arbete	4
Nytt verksamhetsstöd	4
EU:s avfallspaket	4
EU:s direktiv för engångsplast	4
TAC (Meeting of the technical adaptations committee)	4
Regeringsuppdrag om producentansvar	4
Förpackningar och returpapper	5
Elutrustning och batterier	6
Bilar och däck	7
AKTUELLT UNDER 2020	8
Förpackningar och returpapper	8
Elutrustning och batterier	9
Bilar och däck	9
PRIORITERINGAR 2020	10
LÅNGSIKTIG PLANERING FÖR 2021–2023	11
Förpackningar och returpapper	11
Plastbärkassar	11
WEEE och batterier	11

Inledning

Denna plan innehåller aktiviteter, tidplan och prioriteringar för producentansvarsgruppens arbete med tillsyn och vägledning 2020. Gruppens ansvarsområde omfattar tillsyn och vägledning över producentansvaren för batterier, elutrustning, bilar, däck, förpackningar samt returpapper.

Effektiv tillsyn och vägledning är en viktig förutsättning för att producentansvaren ska fungera som det är tänkt och att de insamlingssystem för avfall som följer av producentansvaren ska vara effektiva och ändamålsenliga. Relaterade miljömål är En god bebyggd miljö och Giftfri miljö.

Naturvårdsverkets effektmål Ekologiskt hållbar utveckling samt Miljö- och hälsopåverkan berörs till viss del. Målsättningen är att alla producenter inom vårt tillsynsområde ska ta sitt ansvar och göra rätt. Därigenom kan vi bidra till att minska avfallsmängder samt att det avfall som uppkommer är mindre miljöfarligt och tas om hand på ett miljömässigt korrekt sätt. Vi vill att potentiella producenter ska få kännedom om producentansvar redan vid affärsidéstadiet.

Gruppen har som mål att arbeta effektivt, vara väl samordnade samt ge ett tydligt och professionellt bemötande i vår tillsyn.

Uppföljning av 2019 års verksamhet

Internationellt arbete

Intresset för det svenska producentansvaret är stort och Naturvårdsverket har ett flertal internationella projekt som fokuserar på denna policy inom avfallsområdet. Under 2019 tog Naturvårdsverket emot studiebesök från bl.a. Serbien, Kina och Indien för att specifikt studera olika aspekter av det svenska producentansvaret där handläggare från Naturvårdsverket har deltagit och bidragit med sina kunskaper och erfarenheter inom området.

Naturvårdsverket har även fortsatt sin samverkan med olika europeiska expertgrupper och nätverk.

Nytt verksamhetsstöd

Med anledning av de nya förordningarna om producentansvar för förpackningar och returpapper samt de nya kategorier för elutrustning som infördes under 2018 har Naturvårdsverket tagit fram ett nytt verksamhetsstöd för arbetet med producentansvaret. Det nya verksamhetsstödet samlar alla befintliga producentansvars rapporteringskrav inom samma E-tjänst. Mycket arbetstid har lagts ned i utvecklingen till det nya verksamhetsstödet under 2019. Fortsatt arbete kommer att ske under 2020 då rapporteringskraven för producentansvaret för förpackningar ska implementeras i verksamheten.

EU:s avfallspaket

EU beslutade under 2018 om ändringsförslag i ett så kallat avfallspaket som berör flera direktiv inom avfallsområdet. Producentansvaren omfattas av ändringsförslag i ramdirektivet för avfall, batteridirektivet, WEEE-direktivet, ELV-direktivet och förpackningsdirektivet. Under 2019 och 2020 pågår arbete med att införliva de nya kraven i svensk lagstiftning.

EU:s direktiv för engångsplast

Under 2019 beslutade EU om ett nytt direktiv för engångsplast. Direktivet syftar till att minska de negativa effekterna av plast i den marina miljön genom att reglera de 10 mest förekommande plastprodukterna i nedskräpning tex. genom förbud, krav på minskad förbrukning, märknings- eller utformningskrav. Plastprodukterna är både förpackningar och icke förpackningar. Direktivet ska nu införlivas i svensk lagstiftning.

TAC (Meeting of the technical adaptations committee)

Naturvårdsverket närvarade under 2019 vid möten i kommittén för anpassning till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen av EU-lagstiftningen om WEEE, batterier, ELV och förpackningar. Naturvårdsverket ämnar fortsätta delta på dessa möten även under 2020.

Regeringsuppdrag om producentansvar

Regeringsuppdrag om vissa frågor kopplade till producentansvaren för förpackningar och returpapper

Uppdraget består av tre delar. Den första delen påbörjades under 2018 och innebär att Naturvårdsverket ska utreda och lämna förslag på författningsändringar för att tydliggöra de tillståndspliktiga insamlingssystemens

ansvar för insamling av förpackningsavfall som uppstår i utemiljöer. Den här delen av uppdraget blev tillbakadraget på grund av EU:s direktiv om engångsplast.

Den andra delen av uppdraget handlar om att Naturvårdsverket ska utreda och föreslå hur förpackningar som medföljer förpackade varor som förs in till Sverige av privatpersoner bör hanteras när de blir avfall. Den här delen av uppdraget ska redovisas senast den 2 mars 2020.

Den sista delen av uppdraget innebär att Naturvårdsverket ska följa upp hur utbyggnaden av den fastighetsnära och kvartersnära insamlingen av förpackningsavfall och returpapper fortgår och vilka effekter som utbyggnaden har medfört och kan förväntas medföra. Redovisningen av uppföljningens slutsatser ska redovisas senast den 31 december 2021.

Regeringsuppdrag om vissa frågor kopplade till genomförande av engångsplastdirektivet

Naturvårdsverket fick i uppdrag av regeringen att stödja den utredning som tillsatts på Miljödepartementet för att ta fram förslag på hur det så kallade Engångsplastdirektivet ska genomföras i Sverige. Uppdraget redovisades i slutet av 2019.

Förpackningar och returpapper

Vägledning

Regeringen har beslutat om nya förordningar om producentansvar för förpackningar respektive returpapper vilka trädde i kraft 1 januari 2019. Med anledning av detta har Naturvårdsverket under 2019 arbetat med vägledning av dessa. Arbetet kommer pågå under en längre tid då förordningarnas olika delar börjar tillämpas vid olika tidpunkter fram till och med den 1 april 2025.

När det gäller plastbärkassar har Naturvårdsverket haft fortsatta samverkansmöten med Svensk Handel, Svensk Dagligvaruhandel, Visita samt Håll Sverige rent.

Tillsyn

Tillsynen inom förpackningar och returpapper har bestått i avstämningar med materialbolag och insamlingssystem som samlar in dessa fraktioner och även representerar producenterna.

Riktad tillsyn har under 2019 bedrivits mot producenter av plastbärkassar gällande kravet på rapportering. Tillsynen har bestått av information via mail, uppmaningar samt förelägganden. Antalet inrapporterade tunna plastbärkassar som ingår i minskningsmålet var för 2017 avrundat 1 140 miljoner stycken. Det innebär 114 stycken plastbärkassar per person och år. För 2018 hade antalet inrapporterade tunna plastbärkassar minskat till avrundat 1 020 miljoner stycken, vilket innebär 102 stycken per person. Sammanställningen av statistik för 2019 redovisas först under våren 2020.

Elutrustning och batterier

Marknadskontroll

Naturvårdsverket ansvarar för marknadskontroll gällande avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter och batterier. Arbetet med marknadskontroll består främst av samordning med andra ansvariga myndigheter inom marknadskontroll genom marknadskontrollrådet.

Vägledning

Under 2018 tog Naturvårdsverket fram nya föreskrifter (NFS 2018:11) om yrkesmässig lagring och behandling av elavfall som omfattas av producentansvaret. I samband med det har Naturvårdsverket under 2019 tagit fram en vägledning till dessa föreskrifter. Vägledningen publicerades under augusti 2019.

Tillsyn

Utöver löpande tillsyn av producentansvaren för elutrustning och batterier har Naturvårdsverket under 2019 kontaktat ca 29 företag med anledning av tips om att företagen eventuellt omfattades av producentansvaret för elutrustning och batterier. Det ledde till att vi förelade flera företag att anmäla sig till EE- & Batteriregistret.

Tillsynsavgifter

Från den 1 januari 2016 tas en avgift för prövnings- och tillsynsverksamhet ut enligt 7 kap. 8 e–8 g § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Tillägget avser godkännande av insamlingsystem och producentansvar för elutrustning och batterier. Under 2019 har avgifter för ca 5 mnkr tagits ut. Naturvårdsverket har ett fortsatt samarbete med ekonomienheten och Statens servicecenter gällande administrationen kring fakturorna.

Registret

Tabellen nedan visar antalet registrerade producenter i slutet av respektive år.

	EE-företag	Batteriföretag
2007	1160	-
2008	1250	700
2009	1630	1050
2010	1770	1058
2011	1830	1223
2012	1914	1288
2013	1998	1324
2014	2090	1383
2015	2136	1392
2016	2191	1419
2017	2320	1525
2018	2435	1587
2019	2537	1656

Bilar och däck

Tillsyn

Tillsyn för bilar och däck har bestått av avstämningar med branschrepresentanter gällande uppfyllandet av förordningarna om producentansvar för bilar (2007:185) och producentansvar för däck (1994:1236).

Aktuellt under 2020

Vi har en ambition att arbeta proaktivt och vill lägga tid på förebyggande arbete och tillsyn och tror att det kan minska antalet förelägganden och sanktionsärenden. Vi vill synas i olika forum för att sprida information inom vårt ansvarsområde. Målsättningen är att vi ska kunna underlätta för producenter, kommuner och andra som berörs att göra rätt. Naturvårdsverket kommer att ha infört ett nytt verksamhetsstöd för hanteringen av de olika producentansvaren under 2020, för att införandet verksamhetsstödet ska bli lyckad kommer Naturvårdsverket att behöva lägga ned arbete på implementeringen.

Förpackningar och returpapper

Vägledning

Naturvårdsverket fortsätter vägledningsarbetet med anledning av de nya förordningarna om producentansvar för förpackningar respektive returpapper och för löpande en dialog med berörda aktörer.

Plastbärkassar

Naturvårdsverket kommer fortsatt att arbeta i samverkansgruppen om plastbärkassar för att kunna följa det arbete som pågår med handelns information om plastbärkassar. I samverkansgruppen finns möjlighet för Naturvårdsverket att erhålla information om vilka ytterligare vägledningsinsatser som kan krävas inom området.

Tillsyn och register över förpacknings- och returpappersproducenter

Under 2020 kommer fokus att vara på att vägleda och förbereda system och tillståndsansökningsprocess för de nya förordningarna om producentansvar för förpackningar och returpapper. Naturvårdsverket har idag tillsynsansvar men en förutsättning för att kunna bedriva god tillsyn är tillgång till ett register över alla producenter, vilket kommer att tillgodoses i samband med det nya verksamhetsstödet och producenternas registreringskyldighet som träder i kraft 1 januari 2021. Behovet av att Naturvårdsverket utvecklar rutiner och system för att utöva tillsynsansvaret är stort. Arbetet med att utveckla det nya verksamhetsstödet för att hantera registrering av producenter och insamlingssystem samt deras rapportering avseende mängden utsläppta produkter på marknaden och insamlade avfallsmängder kommer att behöva pågå under en längre tid. I arbetet ingår även att utveckla system för debitering av tillsynsavgifter. En löpande dialog förs även med insamlingssystemen för förpackningsavfall och returpapper inför ansökningen om TIS (tillståndspliktigt insamlingssystem) den 31 mars 2020.

Riktad tillsyn avseende rapporteringskravet för producenter av plastbärkassar kommer att fortsätta under 2020. Tillsynen syftar till att kontrollera de inrapporterade uppgifterna för att bedöma hur Sverige ligger till mot uppsatta mål gällande användningen av plastbärkassar.

Vi fortsätter att arbeta med friåkare, dvs. producenter som inte har anslutit sig till ett insamlingssystem. Tillsynen kommer att ske genom löpande friåkarärenden såsom tips etc.

Det kommer även att fokuseras på de regeringsuppdrag som pågår och ska redovisas under året. Förändringarna i förpackningsdirektivet och det nya direktivet om engångsplast ska implementeras under de kommande åren, vi förväntar oss att arbete kommer pågå under 2020.

Elutrustning och batterier

Naturvårdsverket kommer liksom tidigare att arbeta med tillsyn av rapporteringen, dvs. hantera producentregistret, granska rapporter och i de fall det behövs förelägga eller besluta om sanktioner.

Den 15 augusti 2018 infördes nya kategorier för elutrustning. Det första året för rapportering enligt dom nya kategorierna kommer att vara för 2019 års volymer. Inrapporteringen av dessa volymer ska ske mellan den 1 januari och 31 mars 2020. Det innebär att fler produkttyper kommer att omfattas av producentansvaret för elutrustning samt att den årliga rapporteringen ska ske enligt nya kategorier. Med anledning av detta kommer vi behöva följa upp och analysera den inkommande statistiken mer ingående.

Tillsyn insamlingssystem för batterier

Om man kan garantera att alla batterier man som producent satt på marknaden samlas in kan man upprätta ett individuellt insamlingssystem istället för att ansluta till ett nationellt system. Naturvårdsverket har för avsikt att under 2020 fortsätta med att granska de individuella insamlingssystemen för batterier för att se att de uppfyller kriterierna.

Tillsyn av friåkare

Vi fortsätter att arbeta med friåkare, dvs. producenter som inte anmält sig till oss och inte har anslutit sig till ett insamlingssystem. Tillsynen kommer att ske genom löpande friåkarärenden såsom tips och omvärldsbevakning etc.

Internationellt

Vi kommer att fortsätta samverka med andra länder för att få ökad kunskap och harmonisering kring vår tillsyn och vägledning.

Bilar och däck

Tillsyn och vägledning

Arbetet med producentansvaren för bilar och däck är något som vi behöver fortsätta att utveckla. Under våren 2018 togs ny vägledning fram för producentansvaret för bilar och vilka skyldigheter som gäller för efterlevnaden av förordningen. Fortsatta arbetet gäller efterlevnaden av producentansvaret för bilar samt att kartlägga materialströmmar.

EU-arbete

Kommissionen har påbörjat ett översynsarbete gällande ELV-direktivet. Ändamålet med översynen är att utvärdera hur bra EU:s lagstiftning fungerar och huruvida de levererar de förväntade effekterna som direktivet syftar till.

Prioriteringar 2020

Tillsyn i form av att granska uppgifter i E-tjänsten för producentansvar, besvara frågor från producenter eller att handlägga ärenden om för sent inkomna rapporter måste vi prioritera, men vi ser att vi genom förebyggande arbete kan minska mängden av den typen av ärenden i framtiden.

Under 2020 fokuserar vi på:

- Att utveckla vår tillsyn genom olika tillsynsaktiviteter.
- Vägleda och förbereda system och tillståndsansökningsprocess för de nya förordningarna om producentansvar för förpackningar och returpapper.
- Tillsyn av insamlingssystem för individuella insamlingssystem för batterier
- Tillsyn av friåkare
- Arbeta med att implementera det nya verksamhetsstödet för producentansvar
- Under 2020 kommer vi i ett egeninitierat uppdrag försöka kartlägga vart WEEE-plast och ELV-plast tar vägen och hur det behandlas vid export från Sverige.

Långsiktig planering för 2021–2023

Arbetet med avfallspaketet kommer att påverka samtliga producentansvar och kommer att innebära förändrad implementering av lagstiftningen.

Produktutvecklingen sker snabbt vilket är viktigt att ta hänsyn till i vår tillsyn. Nya produkter kan komma att omfattas av producentansvar.

Utvecklingen mot cirkulär ekonomi är relaterat till producentansvar och frågeställningen om när avfall upphör att vara avfall samt hur insamling sker i samband med återanvändning och återvinning. Det kan också påverka vår statistik eftersom en produkts livslängd kan förlängas. Vi kan behöva tydliggöra eventuella konflikter mellan producentansvarsreglerna och den politiska målsättningen om cirkulär ekonomi.

Förpackningar och returpapper

1 januari 2021 kommer det att krävas tillstånd för att bedriva insamlingssystem för förpacknings- och returpappersavfall. Då ska även producenter anmäla sig till Naturvårdsverket vilket innebär att vi får ett underlag för att bedriva tillsyn enligt producentansvaren för returpapper respektive förpackningar. Det blir också en tydligare fördelning av ansvaret mellan insamlingssystemet och producenterna.

Det är flertalet nya bestämmelser som träder i kraft de kommande åren och vi kan förvänta oss fler i och med förändringarna i förpackningsdirektivet, direktivet om engångsplast och eventuella ändring som kommer fram i regeringsuppdragen.

Plastbärkassar

Målet är att förbrukningen av tunna plastbärkassar inte överstiger 90 kassar per person och år senast 31 december 2019 och 40 kassar per person och år 31 december 2025. Om Naturvårdsverket anser att plastbärkassarna inte minskar eller att de tunna plastbärkassarna kommer överskrida de nivåer som finns i målen så ska man föreslå åtgärder.

WEEE och batterier

Vi bör avsätta tid för årlig tillsyn av insamlingssystemen för elutrustning, men med fördel riktad mot olika fokusområden.

Vi ser en tendens till att måluppfyllnaden för WEEE sjunker, vilket kan vara ett resultat av flera orsaker. Bland annat på grund av att WEEE lagras i hemmen istället för att lämnas in. Tillverkningen utvecklas också mot produkter av lägre vikt jämfört med tidigare, vilket påverkar vikten insamlat avfall och därmed statistiken. Ökad insamling är en fråga som vi kan behöva arbeta med i vår tillsyn.

Inom perioden 2021–2023 har vi för avsikt att granska den ekonomiska säkerheten hos de två godkända insamlingssystemen för konsumentelavfall. Den ekonomiska säkerhet som insamlingssystemen ska ha enligt tillståndskrav är viktig för att trygga insamlingen av konsumentelavfall.